

Brüssel, 21.2.2023
COM(2023) 99 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

**Taaste- ja vastupidavusrahastu: kaks aastat hiljem
Ainulaadne vahend ELi rohe- ja digipöörde keskmes**

Taaste- ja vastupidavusraha: kaks aastat hiljem

Ainulaadne vahend ELi rohe- ja digipöörde keskmes

Taaste- ja vastupidavusraha¹ loomist käsitleva määruse jõustumise teine aastapäev annab võimaluse arutada selle unikaalse vahendi abil saavutatu, aga ka kaasnenud probleemide üle. Taaste- ja vastupidavusrahal on 800 miljardi euro suuruse eelarvega ELi taastekavas „NextGenerationEU“ keskne koht. Rahastu loodi COVID-19 pandeemia ajal, et aidata liikmesriikidel kiiremini taastuda ja muutuda vastupidavamaks. Tegemist on võimsa Euroopa tasandi vahendiga, mille kaudu toetada kiiret ja sihikindlat rohe- ja digipööret. Selle rakendamine toimub aga pidevalt muutuv olukorras, mida iseloomustab Venemaa provotseerimata sissetung Ukrainasse, suur inflatsioon ja energiakriis.

Taaste- ja vastupidavusrahal on jätkuvalt keskne koht jõupingutustes, mida Euroopa teeb nende uute probleemide lahendamiseks muutuv geopoliitilises keskkonnas. Nüüd on aeg teha kokkuvõtte viimase kahe aasta jooksul saadud kogemustest, et taaste- ja vastupidavusrahatut ka edaspidi edukalt kasutada.

Käesolevas teatises antakse ülevaade rahastu rakendamise seisust, esitatakse kava, kuidas toetada eelseisvatel aastatel rahastu edukat rakendamist, ning selgitatakse metoodikat, mida kohaldatakse juhul, kui maksed tuleb peatada.

1. Taaste- ja vastupidavusraha pärast kaht toimimisaastat toimimist: uuenduslik ja edukas kriisidele reageerimise vahend

1.1. Taaste- ja vastupidavusraha ainulaadne ülesehitus

Taaste- ja vastupidavusraha on 800 miljardi euro suuruse eelarvega ELi taastekavas „NextGenerationEU“ kesksel kohal ning seega lahutamatu osa meetmetest, mida EL rakendas COVID-19 kriisile reageerimiseks. Rahastu loodi selleks, et leevendada kõigepealt pandeemia majanduslikku ja sotsiaalset mõju ning toetada seejärel ELi taastumist ja muuta Euroopa majandus ja ühiskond kestlikumaks ja vastupidavamaks, et valmistada neid paremini ette tulevaste probleemidega toimetulekuks. ELi ühised majandusmeetmed olid otsustava tähtsusega ka selleks, et kaitsta ühtset turgu ja vältida majanduslike erinevuste suurenemist liidus.

Rahastu on uuenduslik tulemuspõhine vahend, mille raames tehakse liikmesriikidele kui toetusesaajatele makseid, kui nad viivad ellu riiklikes taaste- ja vastupidavuskavades eelnevalt kokku lepitud reforme ja investeeringuid. Seetõttu makstakse liikmesriikidele vahendeid välja üksnes edusammude alusel, mida nad on teinud selleks, et viia ellu reforme ja investeeringuid, mida nad on kohustunud tegema. Kuna taaste- ja vastupidavusraha fookuses on liikmesriikide kavade õigeaegne ja tõhus rakendamine, sõltuvad maksed konkreetsetest tulemustest. Sellest tulenevalt on väljamaksete aluseks eelnevalt kokku lepitud investeeringute ja reformide tegemine, mitte lõplikud kulud.

¹ Määrus (EL) 2021/241.

Taaste- ja vastupidavusrahastu aitab liikmesriikidel saavutada ühiselt kindlaks määratud poliitikaprioriteete, sealhulgas viia ellu rohe- ja digipööret ning rakendada Euroopa sotsiaalõiguste sammast. Rahastust toetatakse pikaajalisi reforme ja investeeringuid, mis edendavad otseselt rohe- ja digipööret, sealhulgas üleminekut kliimanetraalsele tööstusele. Ligikaudu 40 % kavade kogueraldisest on suunatud meetmetele, mille eesmärk on vähendada kasvuhuonegaaside netoheidet 2030. aastaks vähemalt 55 %, ning üle 25 % Euroopa ühiskonna ja majanduse digipöörde meetmetele. Taaste- ja vastupidavusrahastu panus rohepöördesse kajastub ka selles, et olulise kahju ärahoidmise põhimõtte järgimine on kohustuslik. See tagab rahastu kooskõla ELi keskkonnaeesmärkidega. Taaste- ja vastupidavuskavades, millele komisjon on andnud positiivse hinnangu ja mille nõukogu on seejärel vastu võtnud, on kliimakulutusteks eraldatud ligikaudu 203 miljardit eurot ja digivaldkonna kulutusteks 131 miljardit eurot (vastavalt ligikaudu 41 % ja 26 % kavade eraldistest). Lisaks toetatakse rahastust meetmeid, mis aitavad kaasa Euroopa sotsiaalõiguste samba ja võrdõiguslikkuse liidu rakendamisele ning 2030. aastaks seatud tööhõive ja oskuste edendamise ning vaesuse vähendamise eesmärkide saavutamisele: ligi 30 % kavade eraldisest ehk ligikaudu 138 miljardit eurot on ette nähtud sotsiaalkulutusteks.

Liikmesriikidel on paindlikkus kavandada ja rakendada meetmeid viisil, mis vastab nende olukorrale. See suurendab nende vastutust kavade eest. Eesmärgid ja sihid on kavandatud nii, et need vastaksid konkreetsetele investeeringutele ja reformidele, mida liikmesriigid kohustuvad rakendama; see paneb vastutuse edukate tulemuste tagamise eest täielikult neile endile. Investeeringutel ja reformidel on tavaliselt mitu seotud eesmärki ja sihti, mille alusel esitatakse mitu maksetaotlust. See võimaldab jälgida tulemuste saavutamisel tehtud edusamme. Erinevalt enamikust ELi programmidest puudub taaste- ja vastupidavusrahastul kaasrahastamise nõue ja see leevendab majanduslikult pingelisel ajal riikide eelarvekulusid.

Taaste- ja vastupidavusrahastu üks peamisi tugevaid külgi on see, et investeeringuid kombineeritakse reformidega. Taaste- ja vastupidavusrahastu aitab liikmesriikidel täita asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi, mille nõukogu on vastu võtnud Euroopa poolaasta raames. See annab liikmesriikidele poliitilise tõe ja rahalisi stiimuleid, et täita pikaajalisi ja uusi reformivajadusi. Nende vajaduste rahuldamine on oluline, et suurendada Euroopa majanduse vastupanuvõimet ja konkurentsivõimet ning aidata kaasa ülespoole suunatud sotsiaalsele ja majanduslikule lähenemisele. Reformid on tavaliselt kavandatud nii, et need soodustaksid nii avaliku kui ka erasektori investeeringuid. Selleks on kehtestatud õiged raamtingimused, kõrvaldatud vahendite kasutamise kitsaskohad, vähendatud tööturu nõudlusele mittevastavust ja oskuste nappust ning parandatud üldist ettevõtluskeskkonda. Reformidega ei kaasne tavaliselt suuri eelarvekulusid, kuid liikmesriikidel tuleb need ellu viia. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade sidumine Euroopa poolaasta tsükliga tagab nende jätkuva asjakohasuse, sest kavade võimalikke muudatusi hinnatakse viimaste riigipõhiste soovitude alusel.

Taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate reformide ja investeeringute kava täiendab muid liidu programme ja vahendeid. Taaste- ja vastupidavusrahastust toetatavate investeeringute tegemine ja ühtekuuluvuspoliitika fondide rakendamine täiendavad teineteist. Lisaks hõlbustavad taaste- ja vastupidavusrahastu raames ellu viidud reformid investeeringute tegemist ühtekuuluvuspoliitika programmidesse. Taaste- ja

vastupidavusrahastu investeeringud ja reformid toetavad liikmesriike järjepidevalt ka muude vahendite, nagu riiklike energia- ja kliimakavade ning õiglase ülemineku territoriaalsete kavade eesmärkide saavutamisel.

Taaste- ja vastupidavusrahastu toel juba vastu võetud reformid ja lõpule viidud investeeringud²

Taaste- ja vastupidavusrahastu on lükanud paljudes poliitikavaldkondades käima olulised reformid. Üle kolmandiku kõigist 27 taaste- ja vastupidavuskava meetmetest on reformid (2 187 reformi võrreldes 3 780 investeeringuga). Reformid mitte ainult ei muuda liikmesriike pikas perspektiivis vastupidavamaks, vaid loovad ka paremad tingimused taaste- ja vastupidavusrahastu ning ühtekuuluvuspoliitika fondidega seotud investeeringute edukaks rakendamiseks, näiteks aitavad ajakohastada peamiste sektorite (digivaldkond, taastuvad energiaallikad, transport) õigusraamistikke, parandada loa- ja riigihankemenetlusi ning tugevdada õigusriigi põhimõtet ja korrupsioonivastaseid kaitsemeetmeid.

Juba vastu võetud juhtreformide hulka kuuluvad:

- reformid avaliku halduse digiteerimiseks (Slovakkia) ja küberturvalisuse tagamiseks (Rumeenia);
- tsiviil- ja kriminaalõigussüsteemide reformid, et muuta need tõhusamaks, lühendades menetluste kestust ja parandades kohtute korraldust (Itaalia, Hispaania);
- tööturureformid ja aktiivse tööturupoliitika ajakohastamine (Hispaania);
- tööhõive ja sotsiaalkaitse suurendamise reformid (Horvaatia);
- reformid, mille eesmärk on edendada teaduse tipptaset, parandada ülikoolide ja riiklike teadusasutuste tegevuse tulemuslikkust (Slovakkia) ning suurendada teadusuuringute riikliku rahastamise prognoositavust ja stabiilsust (Portugal);
- korrupsioonivastased reformid ja rikkumisest teatajate kaitse tagamine (Küpros);
- loamenetluste lihtsustamise reformid, mis võimaldavad suurendada investeeringuid avamere taastuenergiasse, või reformid, mille eesmärk on luua tingimused taastuvallikatest toodetud vesiniku kasutuselevõtuks (Kreeka, Portugal, Hispaania);
- reformid taastuenergia kasutuselevõtu ja kestliku transpordi toetamiseks (Horvaatia, Rumeenia);
- õigusloomeprotsessi kvaliteeti parandavad reformid (Bulgaaria);
- reform taskukohase eluaseme kättesaadavuse parandamiseks (Läti).

Mõned peamised investeeringud, mille põhietapid on juba lõpule viidud:

- investeeringud tööstuse CO₂ heite vähendamise ja energiatõhususe toetamiseks (Horvaatia 91 miljonit eurot, Prantsusmaa 1,4 miljardit eurot);
- 600 000 uue sülearvuti ostmise õpetajatele ja õpilastele laenamiseks ning digitaalse innovatsiooni keskuste valimine, et toetada ettevõtteid nende digiteerimispuudlustes (Portugal, 600 miljonit eurot);
- vahendid turismisektoris tegutsevate ettevõtete, sealhulgas 4 000 VKE konkurentsivõime suurendamiseks (Itaalia, 1,9 miljardit eurot);

² Näidetena on esitatud reformid ja investeeringud, millega seotud eesmärgid ja sihid on komisjon pärast majandus- ja rahanduskomiteelt positiivse arvamuse saamist juba hinnanud nõuetekohaselt saavutatuks. Iga investeeringu rahalised summad vastavad kulude eelhindangule iga riikliku taaste- ja vastupidavuskava heakskiitmise ajal.

- investeringud haavatavate inimeste toetamiseks (Itaalia, 1 miljard eurot);
- avaliku halduse digiteerimine, et pakkuda kodanikele ja ettevõtjatele digitaalseid, lihtsaid, kaasavaid ja turvalisi avalikke teenuseid (Portugal, 170 miljonit eurot);
- lairibataristu arendamine (Läti, 4 miljonit eurot);
- riikliku tervishoiusüsteemi kõrgtehnoloogilistesse seadmetesse investeerimise kava (Hispaania, 796 miljonit eurot).

1.2. ELi pandeemiajärgse taastumise saavutamise ja pikaajalise vastupidavuse suurendamine

Tänu oma ainulaadsele ülesehitusele saab taaste- ja vastupidavusrahastu anda liikmesriikidele kiiresti märkimisväärset rahalist toetust, et aidata kaasa nende majanduslikule ja sotsiaalsele vastupanuvõimele. Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamine on täies hoos: kõik riiklikud kavad on paigas, 16 maksetaotlust on juba täielikult läbi vaadatud, veel kolm on juba saanud positiivse hinnangu ja kaheksat praegu hinnatakse. Praeguseks on komisjon rahastust välja maksnud kokku üle 144 miljardi euro nii toetuste (96 miljardit eurot) kui ka laenude (48 miljardit eurot) näol. Need arvud sisaldavad liikmesriikidele 2021. aastal välja makstud eelmakseid (56,5 miljardit eurot). Eelmaksed võimaldasid anda liikmesriikidele kiiret otsetoetust. Seetõttu oli neil pärast COVID-19 pandeemia põhjustatud enneolematut majanduslikku ja sotsiaalset šokki stabiliseeriv roll, mis aitas ka majanduse taastumist käivitada. Ka kaasseadusandjate poolt REPowerEU raames kokku lepitud täiendavate eelmaksetega soovitakse saavutada samu eesmärke³.

Taaste- ja vastupidavusrahastul on juba investeringute taseme ning investeringute ja reformide kvaliteedi toetamisel nähtav roll. ELi majandus saavutas 2021. aasta suvel pandeemiaeelse SKP taseme. Seda toetas enneolematu koordineeritud reageerimine COVID-19 pandeemiale, sealhulgas taasterahastu „NextGenerationEU“ raames. Prognooside kohaselt kasvas ELi SKP 2022. aastal 3,5 %⁴ ja töötuse määr langes detsembris madalamale tasemele kui kunagi varem – 6,1 %-ni, hoolimata täiendavatest vapustustest, mida põhjustas Venemaa ebaseaduslik agressioonisõda Ukraina vastu. Taaste- ja vastupidavusrahastu väljamaksed ja rakendamine peaksid jõudma 2023. aastal haripunkti ning toetama seeläbi veelgi rohkem avaliku ja erasektori investeringuid ja reforme. Avaliku sektori investeringute suhe SKPsse peaks suurenema 2023. aastal 3,4 %-le SKPst,⁵ võrrelduna 3,0 %-ga SKPst 2019. aastal. Pool 2019.–2023. aasta kasvust tuleb ELi rahalistest vahenditest ning taaste- ja vastupidavusrahastust. Samal ajal on liikmesriigid teinud Euroopa poolaasta riigipõhiste soovitusete alusel enneolematuid struktuurireforme.

³ Liikmesriigid võivad taotleda eelmakse tegemist kuni 20 % ulatuses (makstakse kahes osas) nende REPowerEU peatükkide meetmete rahastamiseks vajalikest lisavahenditest, kui allikad selleks on olemas. Eelmaksete tegemise tingimustele vastav lisarahastus võib sisaldada täiendavaid toetusi heitkogustega kauplemise süsteemist, Brexitiga kohanemise reservi ja ühtekuuluvuspoliitika fondide ümberpaigutusi, pärast 2022. aasta juunis toimunud ajakohastamist suurendatud eraldisi ning laene, niivõrd kui nendest allikatest rahastatakse REPowerEU meetmeid. Eelmaksete tegemise tingimustele vastamiseks tuleb nõukogu rakendusotsus, millega asjaomane läbivaadatud kava heaks kiidetakse, vastu võtta enne 2023. aasta lõppu.

⁴ Andmed põhinevad komisjoni 2023. aasta talveprognoosil.

⁵ Andmed põhinevad komisjoni 2022. aasta sügisprognoosil.

Taaste- ja vastupidavusrahastu investeringute ja reformide ümberkorralduslik mõõde peaks toetama ELi majandustegevust ja suurendama majanduse vastupanuvõimet. Komisjoni hinnangul võivad investeringud, mida rahastatakse taasterahastust „NextGenerationEU“, suurendada 2024. aastal ELi SKPd ligikaudu 1,5 % ja stimuleerida töökohtade loomist⁶. Riiklike taaste- ja vastupidavuskavade rakendamine avaldab ühtsel turul positiivset ülekanduvat mõju: komisjoni mudeli kohaselt on märkimisväärne piiriülene ülekanduv mõju kasulik kõigile liikmesriikidele, sest ELi integreeritud majanduse nõudlus kasvab. Ühismeetmete mõju majanduskasvule on suurem kui liikmesriikide kavade summaarne mõju eraldivõetuna.

Taaste- ja vastupidavusrahastu rahastamine on aidanud muuta ELi üheks suurimaks eurodes nomineeritud võlakirjade emitendiks. Rahastu rahastamisvajaduste tõttu ulatusid ELi pikaajaliste instrumentide brutoemissioonid 2022. aastal 119 miljardi euroni⁷. Hiljutised muutused võlakirjaturu tingimustes ei ole halvendanud ELi head juurdepääsu turule; kõrge krediitireiting ja komisjoni ühtne rahastamisviis võimaldavad ELil laenata soodsatel tingimustel ja minimeerida seonduvaid võlakulusid.

EList on saamas maailma suurim roheliste võlakirjade emitent. 2021. aasta oktoobrist kuni 2022. aasta detsembrini emiteeris komisjon 36,5 miljardi euro eest rohelisi võlakirju, et toetada taaste- ja vastupidavusrahastu raames rahastamiskõlblikke keskkonnahoidlikke kulutusi. Sellega kinnitas ta, et EL täidab oma kohustust edendada rohepöoret ja kestlikku rahandust. Selleks et tagada investoritele võimalikult suur läbipaistvus, avaldas komisjon 2022. aasta detsembris taasterahastu „NextGenerationEU“ roheliste võlakirjade tulemustabeli ja oma esimese jaotussaruande⁸.

2. Taaste- ja vastupidavusrahastu kui COVID-19 kriisile reageerimise vahend: kiirem rakendamine, et sillutada teed netoheitevabale tulevikule

2.1. Taaste- ja vastupidavusrahastu kui paindlik kriisidele reageerimise vahend, mis aitab liitu kliimanetraalsuse ajastuks ette valmistada

Taaste- ja vastupidavusrahastu teine aastapäev langeb kokku Venemaa provotseerimata Ukraina-vastase sõjalise agressiooni esimese aastapäevaga. Ajal, mil liikmesriigid taastusid COVID-19 pandeemia rängast majanduslikust ja sotsiaalsest mõjust, alustas Venemaa Ukraina vastu sõda, mis põhjustas uue surve tarneahelatele ning ülemaailmsetele energia- ja toiduturgudele. See tõi kaasa kõrge inflatsioonitaseme ning kodumajapidamised ja ettevõtjad sattusid rahalistesse raskustesse.

⁶ Vt Pfeiffer, P., Varga, J. ja in 't Veld, J. (2021) „Quantifying Spillovers of NGEU investment“ (Taasterahastu „Next Generation EU“ investeringute ülekanduva mõju kvantifitseerimine), Euroopa majanduse aruteludokumentid nr 144 ning Afman jt (2021) „An overview of the economics of the Recovery and Resilience Facility“ (Taaste- ja vastupidavusrahastu majandusülevaade), kvartaliaruanne euroala kohta (QREA), 20. kd, nr 3, lk 7–16. Mõlemas uuringus rõhutatakse ka tulemuste tundlikkust seoses peamiste eeldustega.

⁷ See sisaldab laenamist muude programmide jaoks, nagu erakorralise tööhõivetoetuse rahastu ja makromajanduslik finantsabi.

⁸ „NextGenerationEU roheliste võlakirjade jaotussaruanne“, 16. detsember 2022, SWD(2022) 442 final (europa.eu)

Kavas „REPowerEU“, millega EL reageeris 2022. aasta mais ülemaailmsele energiakriisile, tunnustati taaste- ja vastupidavusrahastu rolli kindla, taskukohase ja rohelise energia saavutamisel. REPowerEU raames toetatakse taaste- ja vastupidavusrahastust liikmesriike täiendavate reformide ja investeringute tegemisel, et kaotada kiiresti ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütustest, kiirendada üleminekut puhtale energiale, toetada tööjõu ümberõpet ja vähendada energiaostuvõimetust. Need uued või ulatuslikumad meetmed, mis lisatakse spetsiaalsetesse REPowerEU peatükkidesse, täiendavad olemasolevate taaste- ja vastupidavuskavade rohelist tegevuskava, mis on juba praegugi ambitsioonikas ja sisaldab toetust sellistele keskkonnaprioriteetidele nagu ringmajandus.

ELi rohelise kokkuleppe tööstuskavas⁹ on selgelt kirjas, et nii taaste- ja vastupidavusrahastu kui ka REPowerEU on alustalad, millele toetuvad liidu kavad suurendada Euroopa kliimaneutraalse tööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. Taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisest tulenevad reformid, sealhulgas lubade andmise kiirendamine, avaldavad soodsat mõju kliimaneutraalsusele üleminekuks vajalikele investeringutele, sealhulgas erasektori investeringutele. Lisaks tehakse liikmesriikidele kättesaadavaks taaste- ja vastupidavusrahastu vahendid, mille kaudu rahastada täiendavaid meetmeid, millega edendatakse kliimaneutraalse tehnoloogia kasutuselevõttu ja tootmist Euroopas, parandatakse kõigi inimeste väljaõpet ja oskusi, et võimaldada rohe- ja digipööret, toetatakse ELi kliimaneutraalseid tööstusprojekte ja kvaliteetsete töökohtade loomist, stimuleeritakse teadusuuringuid ja innovatsiooni uute murranguliste heitevabade tehnoloogiate jaoks ning aidatakse tööstusharudel kõrgete energiahindadega toime tulla, sealhulgas maksusoodustuste kaudu. Kuna vaja on kaasata ka suurel hulgal erakapitali, tuleb lisaks taaste- ja vastupidavusrahastule tingimata edendada kapitaliturgude liitu, mis tagaks ELis tugevad ja integreeritud kapitaliturud.

Euroopa konkurentsieelise suurendamiseks tugevdas REPowerEU taaste- ja vastupidavusrahastu finantssuutlikkust. REPowerEU eesmärkide täitmiseks tehakse liikmesriikidele kättesaadavaks täiendavad taaste- ja vastupidavusrahastu toetused (20 miljardit eurot), mida rahastatakse ELi heitkogustega kauplemise süsteemist. Liikmesriigid võivad osaliselt või täielikult paigutada ümber Brexitiga kohanemise reservi eraldise (kuni 5,4 miljardit eurot) ja kuni 5 % ühtekuuluvuspoliitika vahenditest (kuni 17,9 miljardit eurot), et eraldada toetusi nende eesmärkide saavutamiseks. Peale selle on liikmesriikidel võimalik nende investeringute ja reformide jaoks, mille nad peaksid esitama REPowerEU peatükkides 30. aprilliks 2023, kasutada taaste- ja vastupidavusrahastu ülejäänud laene (225 miljardit eurot) ja nendega seotud märkimisväärseid eelmakseid¹⁰.

2.2. Eduka rakendamise tagamine

Kuna algamas on rahastu rakendamisperioodi teine pool, on liikmesriikide kavades esitatud tähtaegadest kinnipidamine üha olulisem. Liikmesriigid peaksid tegema kõik

⁹ COM(2023) 62 final.

¹⁰ [Suunised taaste- ja vastupidavuskavade kohta REPowerEU kontekstis, 1. veebruar 2023](#)

endast oleneva, et kasutada täielikult ära taaste- ja vastupidavusrahastu pakutavaid võimalusi. Investeeringuid ja reforme tuleks ellu viia vastavalt ajakavale, mis on ette nähtud nõukogu rakendusotsustega, millega kiidetakse heaks riiklike taaste- ja vastupidavuskavade hindamine. Nende tähtaegade järgimine on tähtis, et tagada kapitaliturgudel tehtavate rahastamistoimingute tõhus kavandamine ja õigeaegsed väljamaksed¹¹.

Ülemaailmne ebastabiilsus, tarneahelate häired, energiakriis ja inflatsioon koormavad riikide ametiasutusi ning muudavad taaste- ja vastupidavuskavade rakendamise kohati keerulisemaks. Samal ajal muudavad need probleemid kavade eduka ja õigeaegse rakendamise veelgi tähtsamaks. Komisjon jääb kindlaks oma lubadusele toetada täielikult kõiki liikmesriike kavade rakendamise kiirendamisel. Algusest peale on riiklike kavade üks tähtsaid tegureid olnud liikmesriikide haldussuutlikkuse tugevdamine. Nüüd, kus uued väljakutsed nõuavad uusi poliitikameetmeid, tuleb seda suutlikkust veelgi suurendada, sealhulgas tehnilise toe instrumendi kaudu¹².

Kavade läbivaatamine ja REPowerEU peatükkide lisamine 2023. aasta kevadel annab samuti võimaluse võtta arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamise esimestel aastatel saadud kogemusi. Komisjon toetab liikmesriike kavade rakendamise ja järelevalve optimeerimisel ning muudab kavad kasutada olevate lisavahenditega veelgi ambitsioonikamaks.

Komisjon jätkab ka oma rolli täitmist liidu finantshuvide kaitsmisel. Selleks tagab komisjon, et riiklikud kontrollisüsteemid on töökindlad, ja rakendab oma ulatuslikku auditistrateegiat kooskõlas kohustustega, mis on ette nähtud taaste- ja vastupidavusrahastu määrusega. Kui liikmesriigid esitavad läbivaadatud kavu, palutakse neil üksikasjalikult põhjendada kehtestatud kontrollstruktuuride asjakohasust ja vajaduse korral selgitada, kuidas neid tugevdatakse, et tagada asjakohased vahendid ja struktuurid.

2.3. Läbipaistvuse suurendamine ja sidusrühmade kaasamine

Kiirendatud rakendamisega koos suurendatakse rahastu toimimise läbipaistvust. Alates taaste- ja vastupidavusrahastu loomisest on selle tulemustabel¹³ olnud läbipaistvuse seisukohast tähtis vahend. Tulemustabelis näidatakse rahastu panust kuue poliitikasamba raames, sealhulgas üksikasjalikke andmeid ühiste näitajate ja temaatiliste analüüside kohta, ning antakse reaajas teavet väljamaksete kohta. Taaste- ja vastupidavusrahastu veebileht¹⁴ sisaldab üksikasjalikke andmeid kõigi 27 riikliku kava kohta ning üksikasjalikke hinnanguid selle kohta, kas iga maksetaotluse seisukohast asjakohaste reformide ja investeeringutega seotud eesmärgid ja sihid on nõuetekohaselt saavutatud. Selleks et suurendada üldsuse teadlikkust projektidest, mida taaste- ja vastupidavusrahastust rahastatakse, töötab komisjon välja interaktiivse kaardi, mis pakub nähtavat teavet edastavat liidest, mille abil saab tutvuda

¹¹ Sellega seoses peavad liikmesriigid täpselt prognoosima ja andma komisjonile teada, kui nad kalduvad oodatavate maksetaotluste ajakavast kõrvale.

¹² [Taaste- ja vastupidavuskavad \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e300042c-327d-478a-9907-7162b714740c/attachment_data/file/432121)

¹³ [Taaste ja vastupidavuse tulemustabel \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e300042c-327d-478a-9907-7162b714740c/attachment_data/file/432121)

¹⁴ [Taaste- ja vastupidavusrahastu \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e300042c-327d-478a-9907-7162b714740c/attachment_data/file/432121)

valitud taaste- ja vastupidavusrahastu meetmetega ja sellega, kus neid liikmesriikides rakendatakse.

Taaste- ja vastupidavusrahastu raamistiku läbipaistvust tugevdatakse veelgi REPowerEU määrusega, mille suhtes Euroopa Parlament ja nõukogu jõudsid 2022. aasta detsembris poliitilisele kokkuleppele ja mille kohaselt liikmesriigid peavad avaldama teabe 100 lõpliku toetusesaaja kohta, kes saavad taaste- ja vastupidavusrahastust kõige rohkem rahalisi vahendeid. Kuigi taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite saajad on liikmesriigid, annab teave taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite suurimate lõplike saajate kohta igas liikmesriigis ajakohase ülevaate üksustest ja üksikisikutest, keda riiklike taaste- ja vastupidavuskavade meetmetest kõige rohkem toetatakse. See suurendab rahastu läbipaistvust ja aruandekohustust.

Euroopa Parlamendil on taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisel keskne roll. Alates 2021. aasta algusest on komisjon aktiivselt osalenud mitmes taaste- ja vastupidavusdialoogis ning Euroopa Parlamendi korraldatud mitmesugustel tööriühmade koosolekutel ja täiskogu aruteludel. Igal koosolekul on komisjon teinud üksikasjalikke ettekandeid ja vastanud parlamendiliikmete küsimustele. Ta on võtnud liikmete tõstatatud küsimused teadmiseks ja käsitletud neid parimal võimalikul viisil oma käimasolevas töös. Parlamendi ja komisjoni tihe koostöö on taaste- ja vastupidavusrahastu edukale kasutuselevõtule selle kahel esimesel aastal märkimisväärselt kaasa aidanud.

REPowerEU peatükkide ettevalmistamiseks on tugevdatud ka avaliku konsultatsiooni nõudeid ning need on kavade üldisel rakendamisel endiselt kesksel kohal. Liikmesriigid peavad REPowerEU peatükkide koostamisel konsulteerima asjaomaste sidusrühmadega. Kui liikmesriigid taotleavad oma kavade läbivaatamist, peavad nad esitama komisjonile konsultatsiooniprotsessi kokkuvõtte, sealhulgas teabe selle kohta, milliste sidusrühmadega on konsulteeritud, ja kirjelduse selle kohta, kuidas nende panust on REPowerEU meetmete kavandamisel arvesse võetud. Pealse selle peaksid liikmesriigid tagama, et asjaomased sidusrühmad, eelkõige kohalikud ja piirkondlikud omavalitsused ning sotsiaalpartnerid, oleksid ka edaspidi taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisse aktiivselt, õigeaegselt ja sisukalt kaasatud. Eelkõige jätkab komisjon koos liikmesriikidega iga-aastaste ühisürituste korraldamist. Need on olulised teabeüritused, kuhu tulevad kokku institutsioonid, sidusrühmad (eelkõige sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna esindajad) ning taaste- ja vastupidavusrahastu vahendite saajad, et arutada igas liikmesriigis taaste- ja vastupidavuskavade rakendamisel tehtud edusamme ja konkreetset olukorda. Ka liikmesriigid peaksid jätkama jõupingutusi üldsuse teavitamiseks sellest, milliseid konkreetseid tulemusi taaste- ja vastupidavusrahastu toetus on kohapeal andnud. Kokkuvõttes suurendab ühisvastutuse edendamine rahastu vastu usaldust, mis on selle edukaks rakendamiseks hädavajalik.

3. Paindlik lähenemine järgmises rakendusetapis

Taaste- ja vastupidavusrahastu esimesel kahel rakendusaastral saadud kogemused näitavad, et rahastu edasine edukus sõltub sellest, kas liikmesriigid suudavad saavutada rahastu rakendamiseks ette nähtud aja jooksul kõik eesmärgid ja sihid, mis nad on esitanud oma taaste- ja vastupidavuskavades. Seepärast on äärmiselt tähtis, et liikmesriigid koondaksid ka

edaspidi oma vahendid ja jõupingutused meetmete kiirele elluviimisele ning et komisjon pakuks neile vastavalt vajadusele praktilist tuge.

Kuigi kiirusel on taaste- ja vastupidavusraha rakendamises keskne koht, on sama oluline, et liikmesriigid täidaksid kokkulepitud kohustuslikud eesmärgid ja sihid. Taaste- ja vastupidavusraha rakendamiseks tuleb läheneda paindlikult sellele, milliseid vahendeid eesmärkide ja sihtide saavutamiseks kasutatakse, kuid jääda rangeks liikmesriikidega kokku lepitud meetmete peamiste poliitiliste eesmärkide täitmise küsimuses. Seepärast esitab komisjon kolm rakendusvahendit prognoositavuse ja läbipaistvuse parandamiseks. Need vahendid põhinevad kogemustel, mis on saadud rohkem kui aasta jooksul maksetaotluste hindamisel.

3.1. Taaste- ja vastupidavusraha määrusel põhinev raamistik eesmärkide ja sihtide saavutamise hindamiseks

Riiklikes kavades sätestatud eesmärgid ja sihid moodustavad taaste- ja vastupidavusraha alustala, sest need väljendavad kohustusi, mis liikmesriigid on võtnud, et saada rahastust toetust. Kohustuste täitmist hinnatakse selgete tingimuste alusel ja see nõuab üksikasjalikku analüüsi, et teha kindlaks, kas liikmesriigid on täitnud oma kohustused nõuetekohaselt. Hinnangu andmise eest vastutab komisjon, kes võtab seejuures arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust ning tegutseb taaste- ja vastupidavusraha komitee raames liikmesriikide kontrolli all. Komisjon ja Euroopa Parlament võivad käsitleda eesmärkide ja sihtide saavutamise seisu ning nendega seotud summade väljamaksmist ka taaste- ja vastupidavusdialogide käigus.

Läbipaistvuse ja liikmesriikide võrdse kohtlemise edendamiseks on komisjon avaldanud kõik esialgsed hinnangud¹⁵ liikmesriikide esitatud maksetaotlustele. Täna astub komisjon selles suunas sammu edasi ja avaldab raamistiku, millega hinnatakse eesmärkide ja sihtide nõuetekohast saavutamist (vt I lisa). Komisjon on veendunud, et raamistiku avaldamine aitab riiklikel ametiasutustel, sidusrühmadel ja üldsusel paremini mõista, kuidas taaste- ja vastupidavusraha toetatud meetmete rakendamist enne iga väljamakse tegemist hinnatakse.

Sellest raamistikust lähtutakse taaste- ja vastupidavusraha rakendamisel kaelseisval perioodil. Eesmärkide ja sihtide nõuetekohast saavutamist hinnatakse nõukogu rakendusotsuse põhjal, millega kiideti heaks vastav taaste- ja vastupidavuskava. Selleks et teha kindlaks, millised nõuded liikmesriikidel tuleb täita, kasutab komisjon iga eesmärgi ja sihi kirjeldust, arvestades selle konteksti ja otstarvet. Seejärel otsustab ta liikmesriigi esitatud asjakohaste põhjenduste alusel, kas konkreetne eesmärk või siht on nõuetekohaselt saavutatud. Piiratud arvul juhtudel ja kooskõlas vähese tähtsuse põhimõttega on summade, vorminõuete, tähtaegade ja sisuliste küsimuste puhul lubatud teatavad minimaalsed kõrvalekalded.

¹⁵ Pärast seda, kui liikmesriik on esitanud komisjonile oma maksetaotluse, on komisjonil kaks kuud, et hinnata, kas asjaomased eesmärgid ja sihid on nõuetekohaselt saavutatud. Hindamise lõpus esitab komisjon majandus- ja rahanduskomiteele oma **esialgse positiivse hinnangu**. Majandus- ja rahanduskomiteel on neli nädalat, et esitada nende järelduste kohta oma arvamused, pärast mida võtab komisjon vastu rakendusotsuse väljamakse tegemise lubamiseks.

peatakse kinni finantsmääruses sätestatud usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõttest. Maksete tegemist ei saa osaliselt peatada, kui liikmesriigi kontrollisüsteemiga seotud eesmärgid või sihid, mis on vajalikud liidu finantshuvide kaitseks, on saavutamata. Niisuguses olukorras peatatakse vastava osamakse ja tulevaste osamaksete tasumine täielikult, kuni puudus on kõrvaldatud.

Maksete peatamise menetlus toetab kava jätkuvat rakendamist ja annab liikmesriigile kuus kuud aega asjaomaste eesmärkide või sihtide saavutamiseks, et peatamine tühistataks. Osalise maksete peatamise korral saab liikmesriik konkreetse rakendusala probleemi kõrvaldamiseks lisaega ja samal ajal selle osa maksest, mis on seotud nõuetekohaselt saavutatud eesmärkide ja sihtidega. Maksete peatamise otsuse tegemisega algab kuue kuu pikkune periood, mille jooksul liikmesriigil on võimalik saavutada puuduv eesmärk või siht. Kui tal see õnnestub, tühistab komisjon oma positiivse hinnanguga peatamise ja maksab peatatud summa välja pärast seda, kui majandus- ja rahanduskomiteelt on samuti saadud positiivne arvamus. Juhul kui hinnang on kuue kuu möödudes negatiivne, peatatakse asjaomane summa alaliselt ja see arvestatakse kava eelarvest maha.

Kui komisjon peatab maksete tegemise, sest eesmärk või siht ei ole nõuetekohaselt saavutatud, järgib ta peatatava summa kindlaksmääramisel võrdse kohtlemise ja proportsionaalsuse põhimõtet. Komisjonil on vaja meetodikat, et teha ja põhjendada oma otsuseid maksete peatamise kohta (üksikasjad on esitatud II lisas). Meetodikas on asjaomaste summade kindlaksmääramiseks ette nähtud selge ja ühtne lähenemine, mis jätab samas kaalutlusruumi.

Maksete peatamise meetodika kajastab taaste- ja vastupidavusraha tulemuspõhist laadi ning reformide ja investeeringute ainulaadset kombinatsiooni. Taaste- ja vastupidavusraha maksed ei ole seotud asjaomaste meetmete hinnanguliste või tegelike kuludega, vaid kajastavad kõnealuse meetmerühma ning sellele vastavate eesmärkide ja sihtide suhtelist olulisust liikmesriigi probleemide seisukohast. Seepärast tuleb saavutamata eesmärgi või sihi tõttu peatatava summa kindlaksmääramisel lähtuda samadest põhimõtetest.

Peatatava summa arvutamisel võetakse arvesse asjaolu, et kõigi meetmete panus taaste- ja vastupidavuskava elluviimise ei ole võrdne. Näiteks ei saa suhteliselt väikest üksikinvesteeringut pidada samaväärseks suurinvesteeringuga või olulise reformi jõustumisega. Ühtlasi võetakse arvesse konkreetse eesmärgi ja sihi suhtelist tähtsust meetme rakendamisel. Nii peetakse lõppeesmärki ja -sihti olulisemaks kui vahe-eesmärki, millele järgnevad sama investeeringuga seotud hilisemad eesmärgid ja sihid. See selgitab meetodikas tehtavat eristust investeeringute ja reformide vahel (üksikasjad on esitatud II lisas) ning peatatava summa suhtes kohaldatavaid koefitsiente ja selle korrigeerimist üles- või allapoole vastavalt asjaomase eesmärgi või sihi tähtsusele.

Ärakuulamismenetlusega tagatakse, et liikmesriikidel on võimalik esitada tähelepanekuid komisjoni negatiivse hinnangu kohta, millele peatamisotsuses toetatakse. Kui komisjoni negatiivse hinnangu kohaselt ei ole eesmärki või sihti nõuetekohaselt saavutatud, kutsub ta liikmesriiki esitama selle kohta oma tähelepanekud. Samuti saavad liikmesriigid esitada tähelepanekuid juhul, kui komisjon järeldab, et liikmesriik ei ole peatamisotsusele järgnenud kuue kuu jooksul võtnud vajalikke meetmeid asjaomase eesmärgi või sihi nõuetekohaseks saavutamiseks. Lisaks on liikmesriikidel

võimalik arutada ja hääletada peatatud summa üle väljamaksmisotsust käsitleva komiteemenetluse raames.

Käesolevas teatises esitatud raamistiku eesmärk on luua optimaalsed tingimused taaste- ja vastupidavusrahastu rahastuse kiireks kasutuselevõtuks, tagades samal ajal, et jätkuvad kvaliteetsed investeeringud ja reformid. Liikmesriigid peaksid ka edaspidi täielikult pühenduma oma kavades sätestatud eesmärkide ja sihtide õigeaegsele saavutamisele. Komisjon jälgib tähelepanelikult, et kavad oleksid jätkuvalt suunatud riigipõhiste soovitude täitmisele ning rohe- ja digisihtide saavutamisele.

Järeldused

Taaste- ja vastupidavusrahastu on olnud otsustav vastumeede COVID-19 pandeemiale. Selle kaudu tehakse ELi taastumise toetamiseks märkimisväärseid rahalisi ja poliitilisi jõupingutusi. Taaste- ja vastupidavusrahastu on andnud võimsa tõuke ELi majandusele, kiirendanud rohe- ja digipööret ning muutnud ELi tulevaste väljakutsete suhtes vastupidavamaks. Selle ainulaadne lähenemine kombineerib investeeringud reformidega ja tagab vajaliku paindlikkuse, et liikmesriigid saaksid rakendada oma oludele kõige paremini sobivaid meetmeid. Kuigi taaste- ja vastupidavusrahastu loomisest on möödunud ainult kaks aastat, on selle kaudu eraldatud märkimisväärselt toetusi ja kiiresti käivitatud ELi majanduse taastumine.

Uute väljakutsete tõttu peab taaste- ja vastupidavusrahastu säilitama paindlikkuse, et toetada ELi liikmesriikide ja piirkondade õiglast ja kaasavat taastumist COVID-19 kriisist ning juhtida EL ulatuslike investeeringute ja reformide kaudu kestlikuma ja vastupidavama tuleviku teele. Taaste- ja vastupidavusrahastu ainulaadne ülesehitus ja strateegilise tulevikusuundade analüüsi kaasamine selle prioriteetidesse võimaldab rahastul reageerida uutele pakilistele probleemidele, mis on seotud ELi energiajulgeoleku ja selle tööstuse kestliku konkurentsivõime ja üleminekuga kliimaneutraalsele majandusele, ning aitab samal ajal kaasa ülespoole suunatud sotsiaalsele ja majanduslikule lähenemisele.

Toetudes möödunud kahe aasta jooksul omandatud väärtuslikele kogemustele, on komisjon valmis liikmesriike abistama, et tagada taaste- ja vastupidavusrahastu jätkuv edukas rakendamine. Samal otstarbel kohaldatakse ka eesmärkide ja sihtide nõuetekohast saavutamist ning maksete peatamist käsitlevat metoodikat, mis tagab rahastu usaldusväärse finantsjuhtimise.

Järgmisel aastal toimuv taaste- ja vastupidavusrahastu vahehindamine annab uue võimaluse kokkuvõtete tegemiseks ja hinnangu andmiseks sellele, milliseid edusamme on rahastu rakendamisel tehtud ja milliseid kogemusi on selle käigus saadud.

I LISA. Raamistik eesmärkide ja sihtide saavutamise hindamiseks vastavalt taaste- ja vastupidavusrahastu määrusele

Rahastu vahendite vabastamiseks peab liikmesriik olema nõuetekohaselt saavutanud nõukogu rakendusotsuses kindlaks määratud asjaomased eesmärgid ja sihid. Selle tingimuse täitmist hinnatakse määruse (EL) 2021/241 (edaspidi „taaste- ja vastupidavusrahastu määrus“) artikli 24 lõike 3 kohaselt. Komisjonil on kaks kuud, et anda esialgne hinnang sellele, kas asjaomased eesmärgid ja sihid on *nõuetekohaselt* saavutatud. Seejärel esitab komisjon oma järeldused majandus- ja rahanduskomitee raames liikmesriikidele komitee arvamuse saamiseks. Komisjon ja Euroopa Parlament võivad käsitleda eesmärkide ja sihtide saavutamise seisu ning nendega seotud summade väljamaksmist ka taaste- ja vastupidavusdialoogide käigus.

Selleks et tagada läbipaistvus ja liikmesriikide võrdne kohtlemine, toetub komisjon hinnangu andmisel allpool esitatud metoodika raamistikule. Metoodika põhineb kogemustel, mis komisjon on omandanud eesmärkide ja sihtide saavutamise hindamisel vastavalt taaste- ja vastupidavusrahastu määrusele.

1. Konkreetse eesmärgi või sihiga seotud nõuete kindlaksmääramine

- Konkreetse eesmärgi/sihiga seotud nõuete kindlaksmääramiseks tuleks võtta arvesse kõiki selle eesmärgi/sihiga seotud elemente ja meetme kirjeldust. Samuti tuleks võtta arvesse tegevuskorras sätestatud meetme üksikasju, kuid mitte muid tegevuskorra elemente (näiteks kontrollimehhanismi ja seireetappe).
- Mittekohustuslikke elemente ei tohiks käsitada nõuetena.
- Meetme kirjelduse puhul:
 - tuleks käsitada konkreetse eesmärgi/sihi nõuetena elemente, mis on selle eesmärgi/sihiga otseselt või kaudselt seotud;
 - ei tohiks käsitada konkreetse eesmärgi/sihi nõuetena elemente, mis ei ole selle eesmärgi/sihiga otseselt või kaudselt seotud;
 - tuleks lõppeesmärgi/-sihi saavutamisele esialgse hinnangu andmisel selge sõnaga märkida, millised elemendid ei ole otseselt ega kaudselt seotud ühegi kõnealuse meetme eesmärgi/sihiga.
- Konkreetse eesmärgi/sihi nõuete tõlgendamisel tuleb lähtuda selle kirjeldusest, arvestades selle konteksti ja otstarvet. Konteksti ja otstarbe saab teha kindlaks, tutvudes mitmesuguste allikatega, nagu riiklikud taaste- ja vastupidavuskavad, taaste- ja rakenduskava hinnangu heakskiitmist käsitleva nõukogu rakendusotsuse põhjendused, nõukogu rakendusotsusega seotud komisjoni ettepanekutele lisatud talituste töödokumendid, hindamistoimikusse tehtud märkused, riiklike ametiasutustega toimunud teabevahetus või riigipõhised soovitusel, mis nõukogu on seoses kõnealuse meetmega vastu võtnud.

2. Liikmesriigi esitatud nõuetekohaste põhjenduste alusel otsuse tegemine, kas konkreetne eesmärk või siht on nõuetekohaselt saavutatud

- Kooskõlas vähese tähtsuse põhimõttega võib järkevatel juhtudel nõustuda minimaalsete kõrvalekalletega eesmärgi/sihi kindlaksmääratud nõuetest:
 - **Summad:** eesmärgi/sihi puhul kindlaks määratud summadest kaldutakse minimaalselt kõrvale. Minimaalse kõrvalekaldega käsitatakse umbes 5 % või väiksemat kõrvalekallet.
 - **Vorminõuded:** eesmärgi/sihi vorminõuetest, mis on seotud liikmesriigi sisemenetlustega, kaldutakse minimaalselt kõrvale, kuid see ei takista viimast ellu reformi või investeringut, mida eesmärk/siht käsitleb.
 - **Tähtajad:** reguleerivate meetmete avaldamise ja nende tegeliku jõustumise vahel on piiratud ja proportsionaalne viivitus, kuid nende kohaldamise kindlus ja õigusliku mõju algamine on tagatud¹⁷. Sellise piiratud ja proportsionaalse viivituse hindamisel tuleks võtta arvesse, milliseid rakenduslaseid samme asjaomased ametiasutused või reformist mõjutatud isikud peavad astuma, et tagada kõnealuste regulatiivsete meetmete mõistlik rakendamine rahastu kindlaks määratud tähtaja jooksul.
 - **Sisulised nõuded:** eesmärgi/sihi sisulisest nõudest kaldutakse minimaalselt kõrvale, kuid see ei muuda meetme laadi ega takista saavutamast selle reformi või investeringu poliitilist eesmärki, mida eesmärk/siht käsitleb.

Komisjon esitab ka edaspidi läbipaistvalt oma järeldused selle kohta, kas eesmärgid ja sihid on nõuetekohaselt saavutatud, ning avaldab oma veebisaidil kõik esialgsed hinnangud liikmesriikide esitatud maksetaotlustele.

¹⁷ See ei piira selliste õigusaktide kohaldamist, mida on vaja taaste- ja vastupidavusrahastu artikli 22 täitmiseks, sest neid ei saa nende laadi tõttu käsitada piiratud või proportsionaalse viivituse põhjusena (taaste- ja vastupidavusrahastu määruse täitmiseks vajalikud õigusaktid).

II LISA. Komisjoni metoodika otsuse tegemiseks maksete peatamise kohta vastavalt taaste- ja vastupidavusrahastu määrusele¹⁸

I. Metoodika põhimõtted

a) Taaste- ja vastupidavuskava ühikukulu

Peatatav summa arvutatakse eesmärgi või sihi ühikukulu alusel. Selleks et peatatav summa oleks selgelt seotud vahenditega, mis liit on taaste- ja vastupidavuskava rakendamiseks eraldanud, arvutatakse iga eesmärgi ja sihi ühikukulu, jagades kava kogumaksumuse eesmärkide ja sihtide arvuga (taaste- ja vastupidavuskava kogueraldis jagatud eesmärkide ja sihtide arvuga). Näiteks: *taaste- ja vastupidavuskava maksimaalne rahaline toetus 40 miljardit eurot / 175 eesmärgi ja sihiga = ühikukulu 229 miljonit eurot eesmärgi või sihi kohta.* Kui liikmesriik on taotlenud ka laenu, arvutatakse kaks erinevat ühikukulu: üks taaste- ja vastupidavuskava tagastamatu rahalise toetuse alla kuuluvate eesmärkide ja sihtide ning teine laenu alla kuuluvate eesmärkide ja sihtide kohta.

b) Koefitsiendid ning üles- ja allapoole korrigeerimine

Taaste- ja vastupidavuskava meetmete ning eesmärkide ja sihtide vaheliste erinevuste nõuetekohaseks arvessevõtmiseks arvutab komisjon kohandatud ühikukulu. Selleks kohaldab komisjon ühikukulu suhtes koefitsiente. Koefitsiendi määramiseks hinnatakse iga saavutamata eesmärgi või sihi olulisust ja sellest tuleneva rakendamispuudujäägi ulatust.

Kui kohandatud ühikukulu on kindlaks määratud, korrigeeritakse seda allpool osutatud konkreetsetel juhtudel üles- või allapoole.

Saavutamata eesmärgi või sihi tõttu peatatav lõppsumma on seega kohandatud ühikukulu, mis võib olla omakorda korrigeeritud üles- või allapoole („peatamise summa“).

Investeeringud

Ühikukulu suhtes kohaldatavad koefitsiendid

- 1) Koefitsienti 2 kohaldatakse selliste **suurinvesteeringute** (investeering, mis moodustab tagastamatust toetusest või laenust rohkem kui 10 %) eesmärkide ja sihtide suhtes, millel on **piiratud arv eesmärke ja sihte** (5 või vähem).
- 2) Koefitsienti 0,5 kohaldatakse:
 - **väikeinvesteeringute** (investeering, mis moodustab tagastamatust toetusest või laenust kuni 0,1 %) eesmärkide ja sihtide suhtes;
 - **vahe-eesmärkide** (kuid mitte vahesihtide) suhtes, millele järgnevad sama investeeringu raames muud eesmärgid ja/või sihid.
- 3) Kõigi ülejäänud eesmärkide ja sihtide suhtes kohaldatakse koefitsienti 1.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu.

Kohandatud ühikukulu korrigeerimine

- 1) Kohandatud ühikukulu **vähendatakse proportsionaalselt** järgmistel juhtudel:
 - kui **investeeringu sihti** ei ole nõuetekohaselt saavutatud, hinnatakse selle sihi saavutamisel tehtud edusamme. Peatatav summa määratakse kindlaks vastavalt sellele, kui suur on sihi saavutamisel tekkinud puudujääk. Selline lähenemine sobib eriti sihtide puhul, mida saab hinnata kvantitatiivselt;
 - kui **investeeringu eesmärk** on saavutamata ja on võimalik hinnata, kui suur osa sellest on saavutatud.
- 2) Ühikulu **korrigeeritakse ülespoole, kui tegu on olulise investeeringuga, millega seotud hinde alusel on taaste- ja vastupidavuskava saanud positiivse hinnangu.**

Reformid

Ühikukulu suhtes kohaldatavad koefitsiendid

- 1) Koefitsienti 5 kohaldatakse eesmärkide ja sihtide suhtes, mis on seotud **reformi jõustumisega või mitteseadusandliku reformi rakendamise viimase etapiga.**
- 2) Koefitsienti 0,5 kohaldatakse **kõigi muude eesmärkide ja sihtide suhtes**, näiteks selliste eesmärkide ja sihtide suhtes, mis on seotud reformi jõustumisele eelnevate vaheetappide (näiteks aruande avaldamine) või sellele järgnevate menetlusetappidega (näiteks reformi hindamine).

Kohandatud ühikukulu korrigeerimine

- 1) Kohandatud ühikukulu **korrigeeritakse ülespoole** järgmisel juhul:
 - komisjon peab reformi elluviimist **eriti oluliseks, et põhjendada hinnangut sellele, kuidas kava aitab lahendada kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjaomastes riigipõhistes soovitustes**, sealhulgas nende eelarveaspektides, ja kohasel juhul kooskõlas määruse (EL) nr 1176/2011 artikliga 6 asjaomasele liikmesriigile antud soovitustes, ning probleeme, mis on kindlaks tehtud muudes asjakohastes dokumentides, mille komisjon on Euroopa poolaasta raames ametlikult vastu võtnud.
- 2) Kohandatud ühikukulu **korrigeeritakse allapoole** järgmistel juhtudel:
 - **reform ei ole piisavalt oluline, et põhjendada hinnet, mille see on saanud taaste- ja vastupidavuskavale positiivse hinnangu andmisel;**
 - **ühte või mitut poliitilist eesmärki või mõõdet hõlmava reformi eesmärgi ühikukulu vähendatakse proportsionaalselt**, kui selle poliitiline eesmärk on saavutatud ainult osaliselt või osa selle eesmärkidest/mõõtmetest on saavutatud ja osa saavutamata. Allapoole korrigeerimise kaalumisel antakse hinnang sellele, milliseid sisulisi edusamme on tehtud reformi üldiste eesmärkide saavutamisel.

Auditi ja kontrolliga seotud meetmed

Kui liikmesriigi auditi- või kontrollisüsteemiga seotud eesmärgid või sihid, mis on vajalikud taaste- ja vastupidavusraha määruse artikli 22 täitmiseks, on saavutamata, peatatakse vastava osamakse ja tulevaste osamaksete tasumine täielikult, et tagada rahastu vahendite tulemuslik kasutamine ja kaitsta liidu finantshuve.

II. Lõppmärkused

Peatatav summa ei tohi ületada osamakse kogusummat, välja arvatud juhul, kui saavutamata eesmärk või siht on seotud liikmesriigi kontrollisüsteemiga. Komisjon võib esitatud metoodika läbi vaadata ja seda muuta, tuginedes selle kohaldamisel saadud kogemustele.

Taaste- ja vastupidavusraha määruse kohaselt ei toetata rahastust meetmeid, mis ei vasta olulise kahju ärahoidmise põhimõttele. Kui on tehtud kindlaks, et meede rikub nimetatud põhimõtet, järeldatakse, et selle eesmärgid ja sihid ei ole nõuetekohaselt saavutatud, ning kohaldatakse käesolevat metoodikat, et määrata kindlaks peatatav summa.